

Zusammenfassung

Hlubočky (Kat. Hlubočky IV, Bez. Olomouc), Burg Hluboký. Hochmittelalter. Burg. Geländebegehung.

Lukáš Hlubek, Zdeněk Schenk

Hlučín (okr. Opava)

Mírové náměstí, parc. č. 2/4.

Vrcholný středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum prováděný v červenci až září 2019 Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Ostravě byl vyvolán plánovanou přístavbou v zadní části parcely 2/4. V čele plochy stojí dům, který je součástí severozápadní fronty Mírového náměstí. Město Hlučín bylo založeno Přemyslem Otakarem I. v polovině 13. století (uvádí se datum 1256) a patřilo pod tehdy správní hrad Landek (Chrástecský 2006). Zkoumaná parcela díky své poloze při náměstí byla pravděpodobně jedním z prvních osazených městišť, proto se v zadní části předpokládalo hygienické a hospodářské zázemí středověkého domu.

Během výzkumu se ukázalo, že terén byl zřejmě v 2. polovině 20. století snížen, podloží se nacházelo již v hloubce 0,3–0,4 m pod planýrkami tvořenými převážně stavební destrukcí. Podél jižní a západní strany parcely stály až do 80. let minulého století hospodářské budovy z 20. let, k nim patřilo také rozsáhlé lichoběžníkovité hnojiště ve středu dvora a recentní kanalizační systém. Ze starších situací se dochovaly kromě nevýrazného souvrství především zahloubené objekty. Jednalo se o několik vápenných jam obdélného půdorysu ze 17.–19. století. V západní části, na rozhraní parcely a ulice Pode zdí, byl částečně prozkoumán kruhový objekt (průměr 2,5 m), zřejmě studna, který zanikl v 17. století.

K zmiňovanému hospodářskému a hygienickému zázemí středověkého domu patřilo pět vrcholně středověkých objektů a také několik kúlových jam, z nichž se minimálně ve dvou případech jednalo o pravidelný liniový systém. Objeveny byly dvě kruhové, lehce trychtýřovité jámy s mírně konvexním dnem, ostatní tři výkopy měly čtvercový až obdélný půdorys. Právě v kvadratických objektech se podařilo zachytit zbytky proutěné konstrukce, byť jen ve formě otisků podél stěn nebo jako plytké, nicméně výrazně viditelné kúlové jamky v půdoryse dna (obr. 40). Zatímco objekt 511 měl v každém rohu po jenom drobném kúlu, stěny zbývajících dvou (obj. 541 a 590) lemovala soustava do dna zapuštěných prutů s omazávkou ze světlé jílovité hlíny. V objektu 590 bylo proutí zpevněno horizontálně připevněným trámkem nebo deskou, původní profilaci a rozměry nebylo možné určit, dochovaný fragment nesl stopy značného ohoření. Výplň objektů tvořily hlinité zasypy vesměs s velkým podílem komponentů naznačujících požár (uhlíky, ohořelé zbytky dřev a v několika případech i velké fragmenty mazanic). Vzhledem k velmi podobnému charakteru zasypu lze soudit, že zanikly během jednoho časového horizontu, snad v důsledku požáru. Funkčně by bylo možno interpretovat kruhové jámy jako jímky či zásobnice. Objekty s dřevěnými konstrukcemi můžeme na základě zjištěných analogií s velkou pravděpodobností označit za jímky (Blusiewicz 2017). V žádné z nich však nebyl pozorován charakteristický odpadní obsah, objekty zřejmě před svým zánikem fungovaly pouze krátce, nelze však vyloučit ani variantu, že absence této výplně zapříčinilo zdejší výsoce propustné podloží tvořené žlutým až okrovým pískem. Získané keramické zlomky náleží ke keramické produkci 1. poloviny 14. století, nejméně dvě rekonstruované nádoby však odpovídají morfologii a technologii typické spíše pro výrobní tradici 2. poloviny 13. století.

Obr. 40. Hlučín, Mírové náměstí. Půdorys obj. 590 se stopami proutěné konstrukce po obvodu dna. Foto R. Ťulpík.

Fig. 40. Hlučín, Mírové náměstí (Square). Plan of the pit No. 590 with traces of the wattle revetment around the bottom. Photo by R. Ťulpík.

Literatura

- Blusiewicz, K. 2017: Konstrukcje ciesielskie w budownictwie drewnianym późnośredniowiecznego Pucka. In: M. Starski (ed.): *Puck. Kultura materialna małego miasta w późnym średniowieczu*. Warszawa: IA UW, 93–124.
- Chrástecský, M. 2006: *Hlučín 1256–2006, 750 let města*. Hlučín: Muzeum Hlučínska.

Summary

Hlučín (Opava District), Mírové náměstí (Square), plot No. 2/4. Middle and Modern Age. Town. Rescue excavation.

Barbara Marethová, Radim Ťulpík

Hulín (okr. Kroměříž)

„Hřebavec“.

Doba hradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: ZM ČR 1 : 10 000 list 25-31-07, 308:256, 351:63 od Z/J s. č.

Při rozšíření těžebního areálu Hulín byl kromě jednoho la-ténskému objektu (viz oddíl Doba železná) prozkoumán také reliktní mělce zahloubené chaty z doby hradištní s blízkým ohništěm, umístěným vně objektu. Hradištní nálezy v této poloze patří pravděpodobně k nejstaršímu horizontu osídlení, zachycenému při přeložce Němčického potoka v roce 2014 v poloze „Hřebavec za drahou“ (Popelka 2015, 261–262; Geislerová, Parma a kol. 2018, 231). Skryvkové práce a s nimi související výzkum budou pokračovat i v roce 2020.

Literatura

- Geislerová, K., Parma, D. a kol. 2018: *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Popelka, M. 2015: Hulín (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 56(2), 261–262.

Summary

Hulín (Kroměříž District), “Hřebavec za drahou”. Early Medieval Period. Settlement. Rescue excavation. Only one relic of a pit-house was excavated in the expanding mining area.

Adam Fojtík, Miroslav Popelka

Hybrálec (okr. Jihlava)

Intravilán obce, parc. č. 1445/1, 1445/4.

Vrcholný středověk, novověk. Hornický areál, vesnice. Záchranný výzkum.

Při regulaci potoka byly na několika místech na úrovni hladiny vody zjištěny štěrkopísčité sedimenty, obsahující nahodile vrcholně středověkou keramiku a hutnické strusky související s blízkostí středověkých a novověkých těžebních zón polymetallických rud. V druhotné poloze byl nalezen fragment středověkého mlecího kamene (žernovu), dokládající přítomnost úpravny rud v místě dnešní obce (obr. 41).

Ve hmotě pravého břehu potoka, východně od kostela sv. Václava, bylo při bagrování nalezeno zachovalé dřevěné potrubí o vnějším průměru 40 cm a délce 5 m. Jeden konec potrubí byl opatřen železnou spojkou. Potrubí bylo uloženo souběžně s osou vodoteče. Dendrochronologicky bylo určeno jako borovice, smýcená v zimě 1616/17 (Kyncl 2019). Datačně tedy spadá do období, kdy byla ves Hybrálec obnovena po pravděpodobném zničení v době obléhání Jihlavy Jiřím z Poděbrad (Písková a kol. 2009, 189–192). Předpokládáme, že potrubí mohlo vést vodu do dnes již zaniklého hamerského rybníka, nebo pravděpodobněji do usedlosti č. 33, která také neexistuje (Těsnohlídek 2019).

Obr. 41. Hybrálec (okr. Jihlava), nález zlomku mlecího kamene v nivních sedimentech poblíž kostela sv. Václava. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 41. Hybrálec (Jihlava District), medieval silver ore grinding stone was found in secondary position in alluvial sediments near St. Václav Church. Photo by Archaia Brno z. ú.

Literatura

Kyncl, T. 2019: *Dendrochronologická analýza vzorku 0400 z Hybrálce.*

Rkp. výzkumné zprávy. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Písková, R. a kol. 2009: *Jihlava. Dějiny moravských měst.* Jihlava:

Nakladatelství Lidové noviny.

Těsnohlídek, J. 2019: *Hybrálec, regulace koryta.* Rkp. nálezové zprávy č. A053/2019. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Hybrálec (Jihlava District), inner part of the village, plot No. 1445/1, 1445/4. Late Middle Age, Modern Age. Mining area – silver ore grinding stone; village – 17th century wooden water pipe. Rescue excavation.

Šimon Kochan, Jakub Těsnohlídek

Choryně (okr. Vsetín)

Velký choryňský rybník.

Novověk. Cesta a hospodářská budova. Povrchový průzkum.

Lokalizace: S-JTSK (X:Y) – 1134202.90:500271.73.

V listopadu 2019 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc povrchový průzkum dna vypuštěného rybníka v rámci projektu NAKI II „Moravské křižovatky“. Díky letecké prospekci zde byly identifikovány pozůstatky staré cesty a kamenné základy hospodářské budovy. Cesta je široká 2–3,5 m a dlouhá cca 150 m a je dlážděná většími říčními valouny a ojedinělými cihlami. Základy obdélné budovy s rozměry 9,7 × 25,8 m jsou orientovány ZSZ–VJV, vnitřek budovy byl rozdělen sedmi až osmi kamennými příčkami o šířce 0,55–0,66 m. Obvodové zdi široké 0,6 m byly vyskládány z hrubě opracovaných plochých kamenů. Uvnitř budovy byly detektorovým průzkumem nalezeny drobné předměty novověkého stáří: železné hřebíky, podkova, mosazný knoflík a objímka s krytkou. Budova je zakreslena na mapě 2. vojenského mapování a na indikační skice.

Literatura

Neuveдено.

Zusammenfassung

Choryně (Bez. Vsetín), Velký choryňský rybník (Großer Choryner Teich). Neuzeit (19. Jahrhundert). Siedlung. Rettungsgrabung.

Marek Kalábek, Jakub Vrána

Ivančice (okr. Brno-venkov)

Palackého náměstí, parc. č. 117, 3163/1.

Středověk, novověk. Hřbitov. Město. Záchranný výzkum.

Od září roku 2018 do března roku 2019 probíhal v centru města záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolán rekonstrukcí části Palackého náměstí a odvlhčením kostela Nanebevzetí Panny Marie (obr. 42). Byl proveden společností Archaia Brno z. ú. na základě objednávky Města Ivančice. Sledován byl především prostor severně od kostela, kde došlo ke značným úpravám terénu. Pro bezbariérový přístup do kostela byl původní terén v šíři šesti metrů a v délce boční lodi snížen tak, aby nová úroveň dlažby odpovídala podlaze kostela. Výkopy na východě i západě přecházely v postupně se zvedající rampu a na severu byly postaveny schody. Severně od schodiště byl původní povrch nahrazen novou dlažbou a kvůli odvodu dešťové vody zde došlo k přespadování pomocí vybudování tzv. elipsy. Značnou část výzkumu pak vyvolalo budování dešťové kanalizace. Ta začínala zhruba ve čtvrtině délky kostela a ve vzdálenosti 7,5 m od severní boční lodi vedla 33 m rovnoběžně s kostelem směrem k východu. V úrovni presbytáře se stáčela k jihu, procházela těsně za kněžištěm a pak pokračovala k jihozápadu, kde byla zaústěna do mlýnské strouhy.